

تازه دریافتند که با دشمن می شود مذاکره کرد

محمد توسلی در گفتگو با روز آنلاین

بابک مهدیزاده، ۵ فروردین ۱۳۸۵

رئیس دفتر سیاسی نهضت آزادی ایران از پذیرفتن پیشنهاد حکیم و آمریکایی ها درخصوص مذاکره ایران و آمریکا توسط مسئولین ایرانی استقبال می کند. محمد توسلی در گفتگو با روز آنلاین با اشاره به این مطلب گفت:

وضعیت ایران را در سال آینده چگونه پیش بینی می کنید؟

ابتدا باید تحلیل دقیقی از رویدادهای داخلی و خارجی داشت. می دانیم چنین تحلیلی پیچیده است چه رسد به پیش بینی آن در کشوری مانند ایران که رویدادها قابل پیش بینی نیستند. در هر حال امیدوارم که آینده وفق مراد ایران و ایرانیان باشد و بهترین کار دعا کردن برای ایران در آستانه سال نو است.

مهم ترین مشکل ایران در سال آینده چیست؟

مشکل در داخل در رابطه با دولت جدید است که حقوق اساسی ملت و حقوق بشر را با شعارهای عدالت و مهرورزی بیش از گذشته نادیده می گیرد. این مشکلی است که ممکن است در سال آینده برای احزاب و مطبوعات و سایر نهادهای مدنی ادامه پیدا کند. اما باید تلاش کرد این مسایل و مشکلات در راستای منافع ملی حل شود. منافع ملی به این معنی است که وقتی جامعه با یک خطر خارجی مواجه هست بطور طبیعی حاکمان بایستی به مردم رو بیاورند و زمینه های وحدت و همدلی احزاب، گروه های اجتماعی و آحاد مردم رافراهم سازند. بنابراین عقلانیت حکم می کند که مسئولان در راستای منافع ملی این نوع موانع را از پیش روی مردم بردارند تا در سال آینده مردم با همدلی و همفکری بیشتری بتوانند در مقابل خطراتی که از خارج منافع ملی کشور را تهدید می کند بایستند. در خارج هم پرونده هسته ای را پیش رو داریم که به شورای امنیت رفته است. باید کوشش شود با درایت و واقع بینی در راستای منافع ملی این مشکلات را حل کنند و نگذارند هزینه های بیشتری بر جامعه ما تحمیل شود. بنابراین ما در سال آینده با دو مشکل اصلی مواجه هستیم. هم معضلات داخلی و هم تهدیدات خارجی که با یکدیگر در ارتباط هم هستند.

فکر می کنید چگونه می شود مشکل تهدیدات خارجی را حل کرد؟

با دو رویکرد می توان با مشکل خارجی برخورد کرد. یکی ایجاد وحدت و انسجام داخلی، تا ملت با یکپارچگی بتواند در مقابل تهدیدات خارجی مقاومت کند. اما تاموقعی که آزادی فعالیت احزاب و مطبوعات تامین نشود و مشکل تبعیض قومیت ها و اقلیت های دینی پا بر جاست و حوادثی که مثلا در قم پیش می آید و ما نمی توانیم عقاید جمعی از دراویش مسلمان و شیعه را که در یک حسینیه خصوصی فعالیت مذهبی دارند تحمل کنیم و حقوق بشر و حقوق اساسی شهروندی را نادیده می گیریم، وحدت و انسجام هم نمی تواند به وجود آید. در بخش خارجی هم توان دیپلماسی مان را باید تقویت کرد. کسانی که در این مذاکرات هستند بایستی از توان و تجربه بیشتری برای مذاکرات برخوردار باشند و بتوانند در راستای منافع ملی و واقعیت هایی که در منطقه و جهان می گذرد ارتباطاتشان را تنظیم کنند. بنابراین هم

توانایی تیم مذاکره کننده مطرح است و هم تدبیر کسانیکه سیاست گذاری می کنند. این مسئولیت خطیری است که شورای امنیت ملی و دیگر نهادهای مربوطه برعهده دارند که باید ضمن حفظ منافع ملی با واقع بینی با مشکلات برخورد کنند تا ما مثل پاره‌ای از رویدادهایی که در گذشته داشتیم مثل مسئله اشغال سفارت آمریکا و جنگ تحمیلی تصمیمات غلطی نگیریم. در آن دوران هم مدیریت های ما نتوانستند به موقع تصمیم گیری کنند. باید کوشش شود باتوجه به تجربیات گذشته بهترین راه حل را برای برون رفت از مشکل پرونده هسته ای پیدا کنند و مناسباتمان را با منطقه و کشورهای موثر جهانی در راستای منافع ملی تنظیم نمایند.

فکر می کنید با روندی که تاکنون طی کردیم امیدی باشد برای حل مشکلات؟
به هر حال تیمی که در حال حاضر مذاکره می کند و موضعی که دولت اعلام می کند واقع بینانه نبوده است. ما در شرایطی نیستیم که بخواهیم به صورت نابرابر با دنیا و همه کشورهای صنعتی مقابله کنیم. ما بایستی ارزیابی واقعی از نیروهایمان داشته باشیم و با توجه به واقعیت های داخلی خودمان مناسباتمان را تنظیم کنیم. این روند، تا کنون روند مثبتی نبوده و متأسفانه به نظر نمی رسد ادامه این روند منافع ملی مان را تامین کند.

خبرهایی درمورد گفت و گوی ایران با آمریکا دیده می شود. تحلیل شما در این باره چیست؟
آقای زلمای خلیل زاد سفیر آمریکا در عراق پیشنهاد داده بود که آمریکا با جمهوری اسلامی ایران در رابطه با مسائل عراق مذاکره کند که خبر در رسانه های خارجی و همچنین صداوسیما ایران پخش شد ولی مقامات جمهوری اسلامی در این رابطه ابتدا واکنشی نشان ندادند تا اینکه سید محسن حکیم رهبر ائتلاف شیعیان عراق رسماً از مسئولان جمهوری اسلامی ایران خواست به این تقاضای سفیر آمریکا پاسخ مثبت دهند. متعاقب آن دبیر شورای امنیت ملی ایران آقای علی لاریجانی پیشنهاد سفیر آمریکا در عراق را پذیرفت. به هر حال این انعطاف مسئولان را باید گام مثبتی ارزیابی کرد چون بخشی از مشکلاتی که در منطقه داریم می تواند از راه مذاکره حل شود. این گام مثبتی است که ما بعد از ۲۷ سال که هرگونه مذاکره با آمریکا را مردود می شمردیم و پیشنهاد دهندگانش هم مورد تهمت و تعقیب کیفری واقع می شدند و اصلاً حرف از مذاکره با آمریکا جرم محسوب می شد امروز خوشبختانه مسئولان پذیرفته اند که حتی با دشمن هم می توان مذاکره کرد. البته تیم مذاکره کننده باید از تجربه کافی و توانایی لازم برای دفاع از منافع ملی را داشته باشد تا برخی از تجربیات تلخ گذشته تکرار نشود. در ضمن باید دید آیا بعد از مذاکره با آمریکا در مورد عراق مناسبات به گونه ای پیش خواهد رفت که بتوان در زمینه پرونده هسته ای نیز با آمریکا گفت و گو کرد. به هر حال نفس پذیرش مذاکره مستقیم را باید مثبت ارزیابی کرد.

آقای زلمای خلیل زاد اخیراً گفتند که آمریکا قصد مذاکره با ایران در خصوص مسائل عراق را ندارد چون به آمریکا و ایران ارتباطی ندارد که درخصوص مسائل داخلی عراق تصمیمی بگیرند. این را چگونه ارزیابی می کنید؟
من اطلاعی از این خبر ندارم اما این مطلب ممکن است واکنش جدیدی از سوی جریانی در آمریکا باشد که نمی خواهد جنگ و تنش در منطقه کاهش یابد و تمایلی به مذاکره و کاهش اختلافات ندارد. به نظر می رسد این روند مثبتی نباشد. می دانیم که اکثریت مردم عراق مسلمان و شیعه هستند و با ایران ارتباط فرهنگی و اجتماعی نزدیکی دارند و ایران می تواند همانگونه که در افغانستان نقش مثبتی ایفا کرد در عراق هم حضورش در مذاکرات مثبت و موثر باشد.

آیا مذاکره با آمریکا به سود نیروهای دموکراسی خواه ایران است؟

مذاکره با آمریکا و حل مسئله پرونده هسته‌ای و سایر مسائل جاری در منطقه که ثبات و استقلال و تمامیت ارضی کشور را تضمین کند، در راستای منافع ملی ما است و برای نیروهای دموکراسی خواه ایران از اولویت برخوردار است. این تصور که آمریکا و کشورهای اروپایی تسلیم نظامهای استبدادی و توتالیتر در ایران خواهند شد کاملاً بی اساس است زیرا منافع دراز مدت این کشورها در منطقه با پیامدهای این گونه نظامها در تضاد استراتژیک است. به همین علت آمریکا برای ایجاد تحول در کشورهایی نظیر مصر و عربستان و حاشیه خلیج فارس پیگیری می‌کند. در چنین شرایطی نیروهای دموکراسی خواه ایران نیز می‌توانند در راستای تقویت فرآیند دموکراسی بومی و درون‌زا عمل کنند.

این تحلیل وجود دارد که با مذاکره ایران می‌تواند با دادن امتیازاتی فشار آمریکا را از حقوق بشر بر روی ایران کم کند. آیا این تحلیل درست است؟

به نظر من این تحلیل درست نیست. زیرا اگر آمریکا و کشورهای اروپایی نسبت به نقض حقوق بشر در کشورهایی مثل اسرائیل لاقلاً سکوت اختیار می‌کنند - اگر چه سازمانهای حقوق بشر هرگز بی‌تفاوت نبوده و جنایات آنان علیه ملت مظلوم فلسطین را به شدت محکوم کرده‌اند - اما چنین مناسبت‌هایی با ایران وجود ندارد. زمینه‌های رعایت حقوق بشر در فرهنگ ایرانی و اسلامی و قانون اساسی وجود دارد و سازمانهای جهانی نیز از مدافعان حقوق بشر در ایران دفاع خواهند کرد.

با شناختی که از مذاکره کنندگان ایرانی داریم آیا آن‌ها حاضرند به خواسته‌های آمریکا در باره مسائل حقوق بشر تن دهند؟

بدون تردید اگر پرونده هسته‌ای ایران به نحوی فیصله پیدا کند، پرونده حقوق بشر در ایران مفتوح خواهد بود. اگر مسئولان ایران نخواهند تسلیم مطالبات تاریخی ملت ایران یعنی آزادی و حقوق بشر بشوند، حتماً در شرایطی که آمریکا نیز به گرفتن امتیازاتی در خصوص نقض حقوق بشر ایران حساسیت نشان ندهد، مدافعان حقوق بشر در ایران، مطالبات خود را پیگیری خواهند کرد.

آیا آمریکا حاضر است از شعارهای دموکراسی خواهانه اش دست بردارد و امتیازات دیگری بگیرد؟

بدون تردید آمریکا و کشورهای اروپایی به دنبال منافع دراز مدت خود در منطقه هستند. ثبات و توسعه پایدار بدون دموکراسی و مشارکت دادن واقعی مردم در اداره جامعه حاصل نمی‌شود. مدافعان دموکراسی و حقوق بشر در ایران در راستای مطالبات تاریخی ملت این ارزشها را که نیاز استراتژیک ایران برای رفع موانع توسعه همه جانبه و پایدار می‌باشد، با تاکید بر فرهنگ بومی ایران اسلامی پیگیری می‌کنند.

آیا دموکرات کردن کشورهای منطقه هم جز برنامه‌های اصلی آن‌هاست. مخصوصاً بعد از ۱۱ سپتامبر؟

ریشه‌یابی علل اقدامات تروریستی و توسعه آن در سطح جهانی به خصوص بعد از رخداد ۱۱ سپتامبر نشان می‌دهد که از درون تفکر طالبانیسم روشهای القاعده حاصل شده است. زمینه‌های فرهنگ خشونت و ترور در این نطفه فکری در کشورهای اسلامی اعم از سنی و شیعه وجود دارد. بنابر این همانگونه که قبلاً توضیح داده شده نوعی از دموکراتیزه

شدن کشورهای منطقه جزو برنامه‌های راهبردی آمریکا در منطقه است. مهم این است که از این روند بر اساس ارزشهای فرهنگی و بومی برای تحقق دموکراسی پایدار که فرآیندی طولانی را طلب می‌کند، استفاده شود.

آیا آمریکا به خاطر همین منافع خودشان هم که شده به دنبال دموکراسی در ایران نیستند؟ همانگونه که گفته شد برنامه دراز مدت آمریکا و کشورهای صنعتی در منطقه برای تأمین منافع خود، تأمین ثبات و آرامش است. راهکار تحقق این شرایط دموکراتیزه شدن این کشورها است. با حضور نظامهای استبدادی و توتالیتر ایجاد نظامهای دموکراتیک حتی در سطح مورد نظر آمریکا قابل تحقق نیست. به همین علت با فشار آمریکا، ساختارهای سیاسی کشورهای منطقه در حال تحول است. نیروهای اصیل ملی و اسلامی با درک درست از تحولاتی که در سطح منطقه در حال شکل‌گیری است، ضروری است با توجه به تجربه مبارزات یکصد ساله ملت ایران و دستاوردهای آن در انقلاب اسلامی سال ۵۷ و تجربیان ۲۷ سال بعد از انقلاب به وظایف ملی و دینی خود عمل کنند.